

Skúsenosti z overovania procesnosti navrhovaného zákona NR SR EIA

Centrum pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie pri Katedre krajinskej ekológie PRIF UK v Bratislave spracovalo v októbri 1993 formou prieskumu stav uplatňovania navrhovaného zákona NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v Slovenskej republike v období 1992-1993.

Prieskum vychádzal z podkladov Odboru hodnotenia vplyvov na životné prostredie MŽP SR, Centra EIA PRIF UK, Riaditeľstva diaľnic Bratislava, PEDOHYG-u Bratislava, Útvaru hlavného architekta hlavného mesta SR Bratislavy, Ústavu krajinskej ekológie SAV, EKOSPOL-u Banská Bystrica, PlaPS-u Žilina, EKOLAND-u Prešov, APS-ECOS Košice a ďalších pracovísk. Spracovateľom sa podarilo vytvoriť základný obraz o situácii na Slovensku. Cenné sú nielen informácie o rozsahu a forme uplatňovania návrhu zákona, ale aj zhodnotenie poznatkov z verifikácie procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie (EIA) v SR, zmapovanie inštitúcií, firiem a renomovaných odborníkov, ktorí už majú skúsenosti s uplatňovaním tohto procesu.

V súvislosti s požiadavkou pripraviť dobré odborné záležitie pre uplatnenie zákona EIA v praxi nesmieme zabudnúť, že mnohí vedeckí a odborní pracovníci (najmä zo širokého spektra environmentalistov) sa aktívne zúčastňovali posudzovania vplyvov veľkých stavieb a činností, ako aj optimalizácie využívania územia už vyše 20 rokov. V 70. rokoch vznikli v ČR a SR významné i medzinárodne uznávané postupy, vychádzajúce z výsledkov dlhoročných interdisciplinárnych výskumov, napr. metodika krajinnokoekologického plánovania LANDEP, metodika pre tvorbu územných systémov ekologickej stability, alebo ekologických a ekososozologických kritérií pri projektovaní stavieb. Významná bola napr. účasť biológov pri posudzovaní vplyvu veľkých priehrad. Napriek nespornej vedeckej erudícii riešiteľov, v tomto období výrazne absentovala účinná legislatíva, ktorá by zabezpečovala, aby sa posudzovanie povinne uskutočnilo už v počiatočných etapách prípravy zadania, návrh zámeru vypracoval vo variantoch, aby sa rešpektovali výsledky environmentálnych expertíz, štúdií a bioprojektov, realizovali požadované nápravné a kompenzačné opatrenia na zmiernenie nepriaznivých účinkov činností (na základe výsledkov monitoringu) a aby sa verejnosť zúčastňovala celého procesu posudzovania. Pripravovaný zákon NR SR EIA by mal zabezpečiť splnenie týchto požiadaviek.

Prehľad vybraných štúdií

V období 1992-1993 posudzovalo sa v SR mnoho pripravovaných činností a rozvojových koncepcií z hľadiska

ich dôsledkov na životné prostredie (tab. 2). Už začiatkom r. 1992 vstúpili do rokovania s MŽP SR viaceré slovenské investorské organizácie, ktoré v tom čase mali pripravené významné rozvojové zámery. Prišli sa informovať, v akom štádiu je príprava návrhu zákona NR SR EIA, ktorý má v zmysle § 21 zákona č. 17/1992 Zb. upraviť podmienky posúdenia týchto zámerov.

Vodohospodárska výstavba, š. p. Bratislava vstúpila do rokovania s MŽP SR najmä v súvislosti s prípravou výstavby vodného diela Žilina. V zmysle rozhodnutia Vlády SR sa na pôde SKŽP (dnešného MŽP SR) dohodlo, že na *hodnotenie vplyvov zámeru výstavby vodného diela Žilina* sa použije metodika EIA. Dôraz sa kládol na prehodnotenie celkového koncepčného a alternatívneho riešenia predloženého zámeru. Zároveň sa dohodlo, že v tomto prípade sa súčasne experimentálne overí metodológia pripravovaného zákona NR SR EIA. Riešitelia sa dôsledne pridržovali procesnosti, ktorú obsahovali jednotlivé verzie navrhovaného zákona a súčasne využívali metodické poznatky získané od zahraničných expertov a zo zahraničnej literatúry. V priebehu 1,5 roka sa overila celá procesnosť, vrátane práce s verejnosťou (tab. 1).

V nadväznosti na tento experiment sa v máji 1993 spracovalo na objednávku **Vodohospodárskej výstavby, š. p. Bratislava** predbežné *environmentálne hodnotenie lokalít pre úložisko odpadu v katastrálnom území Strečno*. Posudzovali sa 3 lokality. Riešitelia stanovili poradie ich vhodnosti i návrhy opatrení na minimalizáciu nepriaznivých vplyvov. Priebeh hodnotenia ukázal, že nevyhnutne treba pokračovať v posudzovaní aj ďalších alternatív (lokalít) pre vybudovanie úložísk.

Vodohospodárska výstavba, š. p. Bratislava uplatnila procesnosť EIA pri príprave návrhu zámeru aj na ďalších úlohách. Ako poverený zástupca investora, ktorým bol Slovenský energetický priemysel, Vodné elektrárne Trenčín a Povodie Váhu, š. p. Piešťany, zabezpečila *vypracovanie technického posúdku parametrov alternatív vodného diela Sereď*. Návrh zámeru sa vypracoval v 5 variantoch, ktoré sa vyhodnotili aj z ekonomického hľadiska a odporučili vhodné alternatívy. Pri posudzovaní sa využili už existujúce štúdie: *Posúdenie vplyvu Vodného diela Sereď na okolitú krajinu* a *Vodné dielo Sereď - ekologická štúdia optimalizácie poľnohospodárskej krajiny*.

Tab. 1. Proces posudzovania vplyvov vodného diela Žilina na životné prostredie - postup jednotlivých krokov

2/92 - vypracovanie osnovy návrhu zámeru
4/92 - zriadenie konzultačno-informačného strediska pre prácu s verejnosťou
5/92 - Predloženie návrhu zámeru VDŽ na MŽP SR:
Zisťovacie konanie a stanovenie rozsahu posudzovania:
5/92 - oponentúra návrhu zámeru, výber variantov, stanovenie rozsahu hodnotenia vplyvov VDŽ a časového harmonogramu
6/92 - oboznámenie verejnosti s návrhom zámeru
Správa o hodnotení vplyvov - prípravná fáza:
6-12/92 - vypracovanie čiastkových správ za okruhy problémov a práca s verejnosťou v dotknutých obciach
12/92 - vypracovanie prehľadnej správy o výsledkoch za r. 1992
1/93 - navrhovateľ predložil MŽP SR čiastkové správy a štúdie, vypracované r. 1992 na predbežné posúdenie
3/93 - spresnenie harmonogramu prác, návrh termínu predloženia správy o hodnotení vplyvov a jej prerokovania
Vypracovanie syntézovej správy o hodnotení vplyvov VDŽ:
5/93 - odovzdanie správy o hodnotení: MŽP SR, obecným úradom dotknutých obcí, dotknutým orgánom štátnej správy a mimovládny organizáciám spolu s informatívnou správou pre verejnosť
Verejné prerokovanie syntézovej správy o hodnotení vplyvov VDŽ:
6/93 - postupné prerokovanie správy na verejných zhromaždeniach v jednotlivých dotknutých obciach (8. 6.-17. 6. 1993)
6/93 - konferencia v Žiline - spoločné verejné prerokovanie správy pre všetky dotknuté obce
Záverečné stanovisko:
7-8/93 - vypracovalo MŽP SR na základe správy o hodnotení, písomných pripomienok, výsledkov verejného prerokovania a po dohode s príslušnými rezortnými ministerstvami

Na základe objednávky **Vodohospodárskej výstavby, š. p. Bratislava** sa začalo vypracúvať „Environmentálne hodnotenie alternatív zabezpečenia pitnej vody pre Prešov a Košice“. Vypracovanie návrhu zámeru iniciovalo MŽP SR vzhľadom na akútny nedostatok pitnej vody v Prešove a Košiciach, ale aj v ďalších mestách východoslovenského regiónu. Hodnotili sa varianty: 1. racionálne využívanie existujúcich vodných zdrojov, 2. nádrž v Tichom potoku, 3. malé vodné nádrže na zdrojnicach Torysy, 4. nádrž v Medzeve a 5. zmena funkcie vodnej nádrže Domaša. Nultý variant poukázal na neperspektívnosť terajšieho provizórneho riešenia (odber pitnej vody z nádrže Starina určenej pre iný región) a nie je v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja (sebestačnosť regiónov).

K ďalším úlohám rešpektujúcim princípy procesu EIA, ktoré zadala **Vodohospodárska výstavba, š. p. Bratislava**,

patrí *environmentálne hodnotenie alternatív zabezpečenia nadlepšovania prietokov Hrona*. Cieľom je vyriešiť zabezpečenie vody pre AE Mochovce. V štúdií sa posudzujú dve alternatívy: VN Slatinka a VN Horné Hámre.

Po dohode s **Riaditeľstvom diaľnic Bratislava** vypracoval Odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie MŽP SR dočasnú smernicu na vyhotovovanie environmentálnych štúdií pre jednotlivé úseky diaľnic. Riaditeľstvo diaľnic predložilo na MŽP SR „*Environmentálnu správu o hodnotení vplyvu diaľnice D2 Bratislava - hranica SR/MR na životné prostredie*“. V súčasnosti sa formou verejnej súťaže vybralo riešiteľské pracovisko pre tvorbu dopĺňajúcej *environmentálnej štúdie pre diaľnicu D2 Bratislava (Viedenská cesta) (15 km) - štátna hranica SR/Maďarsko a D61 SR/Rakúsko (3 km)*.

Na základe objednávky **Riaditeľstva diaľnic Bratislava** vznikla *environmentálna štúdia pre úsek diaľnice D61 Horná Streda - Chocholná (30 km)*. Zámer sa spracoval v 4 variantoch pre úsek Horná Streda - Nové Mesto n. V. a v 2 variantoch pre úsek Nové Mesto n. V. - Chocholná. Východisková environmentálna štúdia brala do úvahy všetky predložené varianty. Variantné riešenie ďalšej *environmentálnej štúdie pre 114 km úsek diaľnice D1 Hybe - Prešov* vychádza z odlišného situovania niektorých úsekov diaľnice.

K príkladom uplatnenia základných princípov posudzovania vplyvov zámerov alebo koncepcií na životné prostredie patria aj štúdie, ktoré si objednávajú správcovia tokov. **Povodie Hrona, Banská Bystrica** si dalo vypracovať *vodohospodársky plán povodí Slanej, Rimavy a Hrona*. Vo všetkých troch dokumentáciách boli spracované „Vzťahy vodohospodárskych a ekologických záujmov“ a „Potreba vody pre prírodu“ ako ekologické prílohy vodohospodárskych plánov. Na základe týchto príloh vznikol záväzný vodohospodársky plán pre povodie. **Povodie Bodrogu a Hornádu, Košice** si dalo v rámci vodohospodárskych plánov *pre povodia Bodrogu, Hornádu, Bodvy a Popradu* spracovať časti ekologickej dokumentácie s cieľom definovať relatívnu ekologickú stabilitu brehových porastov hlavných tokov.

Povodie Váhu, š. p. Piešťany a Vodné elektrárne Trenčín zadali *zámer výstavby malých vodných elektrární (MVE) na úseku Kraľovany-Bešeňová* nezávisle dvom riešiteľom. Vo východiskovej environmentálnej štúdií (návrhu zámeru) sa posudzovala možnosť lokalizácie 13 vytipovaných MVE na úseku stredného toku Váhu medzi Kraľovami a Bešeňovou. Na základe komplexného výskumu obaja riešitelia dospeli k názoru, že tento úsek má významné prírodné hodnoty a kolektív environmentalistov odporučil ekologicky prijateľné lokality.

Povodie Váhu, š. p. Piešťany si objednalo *environmentálnu štúdiu pre vodné dielo Selice*. Štúdia obsahuje krajinnoekologickú charakteristiku územia, hodnotenie vplyvov VD Selice a závery.

Vodné elektrárne, Trenčín si objednali *ekologické posúdenie koncepcie riečnych stupňov malých vodných elektrární na Orave*. Iniciátorom tejto úlohy bol OÚŽP v

Dolnom Kubíne, ktorý chcel mať odborný podklad na svoje rozhodnutie.

Výskumný ústav vodného hospodárstva, Bratislava zadal štúdiu na *ekologické posúdenie navrhovaných vodárenských nádrží Tužina, Chvojnica a Horná Ves*. Pre každý návrh sa vyhotovil súpis možných ekologických negatív, resp. pozitív. Súčasne sa pre každú lokalitu stanovili požiadavky na minimalizáciu vplyvov v prípade realizácie návrhu. Pre VÚVH vznikla aj štúdia *Ekologická koncepcia vodohospodárskych zámerov na Hrone v úseku Zvolen - Brezno* pre koncepciu vodohospodárskeho a energetického využitia potenciálu tokov Slovenska. Štúdia obsahuje zhodnotenie prognózy vplyvov jednotlivých navrhovaných stavieb, ktorých účelom je úprava Hrona.

EKOROZVOJ, Bratislava si objednal *ekologické posúdenie pripravovaného vodného diela Wolfsthal - Bratislava*. Cieľom štúdie bolo vypracovať analýzu súčasného stavu a miery narušenia životného prostredia záujmového územia a analýzu pôvodných funkcií prírodného prostredia zasiahnutého realizáciou vodnej zdrže. Ďalšou úlohou bolo vypracovať prognózu očakávaných vplyvov stavby na životné prostredie s osobitným zreteľom na prognózu vývoja riečného a brehových ekosystémov (z hľadiska potreby nápravných opatrení) a prognózu dôsledkov na životné prostredie obyvateľstva.

SEP, Atómové elektrárne Bohunice, k. p. Jaslovské Bohunice zadali *environmentálnu štúdiu pre Spracovateľské centrum rádioaktívnych odpadov v areáli AE Bohunice - štúdiu vplyvu na životné prostredie*. Návrh obsahuje základné údaje o zámere výstavby, charakteristiku súčasného stavu životného prostredia, očakávané vplyvy tejto aktivity, ako aj návrhy opatrení.

MŽP SR predložili *environmentálnu štúdiu pre spaľovňu nebezpečných odpadov DUSLO, š. p. Šaľa*. Posudzovali sa tu dva možné varianty riešenia. Správa obsahuje aj posúdený program odpadového hospodárstva SR, analýzu súčasného stavu životného prostredia a prognózu impaktov pre posudzované varianty. Samostatne sa vyhodnotil nultý variant. V závere sa uvádza odporúčaná alternatíva a zdôvodnenie výberu.

Juhoslovenské celulózky a papieme (JCP), a. s. Štúrovo predložili MŽP SR *návrh zámery výstavby spaľovne odpadov v JCP, a. s. Štúrovo*, vypracovaný v dvoch variantoch. Obsahuje aj odporúčania pre ďalšie posudzovania, na ktoré by sa bolo treba zamerať v správe o hodnotení vplyvu spaľovne na životné prostredie.

V r. 1993 vypracovala švajčiarska firma *environmentálnu štúdiu pre spaľovňu nebezpečných odpadov ZTS Martin*. Predpokladá sa, že v prípade realizácie by investorm bola zahraničná firma.

Nadácia Zelená nádej, Prešov objednala r. 1993 u firmy APS-ECOS, spol. s r. o., Košice štúdiu „Analýza vplyvu hospodárskej činnosti človeka na hydrologický režim v povodí riek Torysy a Tople“.

Tab. 2. Prehľad vybraných štúdií za r. 1992-93, kde sa posudzovali vplyvy činností a rozvojových zámerov na životné prostredie

Objednávateľ: Vodohospodárska výstavba, š.p. Bratislava

1. Environmentálna štúdia pre návrh zámery vodného diela Žilina (O5/1992), riešiteľ: PlaPS Žilina, spoluriešitelia: PEDOHYG Bratislava, EKOSPOL Banská Bystrica
2. Vypracovanie technického posudku parametrov alternatív vodného diela Sereď (1992), podkladové štúdie vypracovali napr. ÚKE SAV, Nitra a AGROCONS Nitra
3. Syntézová správa o hodnotení vplyvov vodného diela Žilina na životné prostredie (O5/1993) riešiteľ: PlaPS Žilina, spoluriešitelia: PEDOHYG Bratislava, KKE, KZ, ZÚ PRIF UK Bratislava, EKOSPOL Banská Bystrica, VERTEX Bratislava a ďalšie pracoviská
4. Environmentálne hodnotenie lokalít pre úložisko odpadu v kat. území Strečno (O5/1993), riešiteľ: PlaPS Žilina, spoluriešitelia: PEDOHYG Banská Bystrica
5. Environmentálne hodnotenie alternatív zabezpečenia pitnej vody pre Prešov a Košice (12/1993), riešiteľské pracoviská: PEDOHYG Bratislava, Hydroconsult Bratislava, š.p., spoluriešitelia: EKOLAND s.r.o. Prešov, GEOROZVOJ Bratislava, EKOSPOL, Banská Bystrica, Centrum EIA PRIF UK Bratislava
6. Environmentálne hodnotenie alternatív zabezpečenia nadslepšenia prietokov Hrona (12/1993), riešiteľ: EKOSPOL Banská Bystrica, spoluriešiteľ: PEDOHYG Bratislava

Objednávateľ: Riaditeľstvo diaľnic, Bratislava

1. Environmentálna správa o hodnotení vplyvu diaľnice D2 Bratislava - hranica SR/MR na životné prostredie (11/1992) riešiteľ: ECOCONSULT, Bratislava
2. Environmentálna štúdia pre úsek diaľnice D61 Horná Streda - Chochoľná (O1/1993), riešiteľ: CONSULT Bratislava
3. Environmentálna štúdia pre úsek diaľnice D1 Hybe - Prešov (03/1993), riešiteľ: Pragoprojekt a.s. Praha, spoluriešitelia: EKOLAND, s.r.o. Prešov, TERPLAN Praha

Objednávateľ: Povodie Hrona, Banská Bystrica

1. Vodohospodársky plán povodia Slanej (1992)
2. Vodohospodársky plán povodia Rimavy (1992)
3. Vodohospodársky plán povodia Hrona (1992) riešiteľ: EKOSPOL Banská Bystrica

Objednávateľ: Povodie Bodrogu a Hornádu, Košice

1. Vodohospodársky plán povodia Bodrogu (1992)
2. Vodohospodársky plán povodia Hornádu (1992)
3. Vodohospodársky plán povodia Bodvy (1992)
4. Vodohospodársky plán povodia Popradu (1992) riešiteľ: EKOLAND s.r.o. Prešov

Pokračovanie tab.2

Objednávateľ: Povodie Váhu, š.p. Piešťany

1. Zámer výstavby malých vodných elektrární na úseku Kraľovany - Bešeňová (12/1992), riešiteľ PEDOHYG Bratislava
2. Environmentálna štúdia pre vodné dielo Selice (1992)

Objednávateľ: Vodné elektrárne Trenčín

1. Zámer výstavby malých vodných elektrární na úseku Kraľovany - Bešeňová (12/1992), riešiteľ EKOSPOL Banská Bystrica
2. Ekologické posúdenie koncepcie riečnych stupňov malých vodných elektrární na rieke Orave (02/1994), riešiteľ: PIAPS Žilina

Objednávateľ: Výskumný ústav vodného hospodárstva, Bratislava

1. Ekologické posúdenie navrhovaných vodárenských nádrží Tužica, Chvojnica a Horná Ves (1992), riešiteľ EKOSPOL Banská Bystrica
2. Ekologická koncepcia vodohospodárskych zámerov na Hrone v úseku Zvolen - Brezno (1992), riešiteľ EKOSPOL Banská Bystrica

Objednávateľ: EKOROZVOJ Bratislava

1. Ekologické posúdenie pripravovaného vodného diela Wolfsthal - Bratislava (1992), riešiteľ KZ PRIF UK Bratislava

Objednávateľ: SEP, Atómové elektrárne Bohunice, koncernový podnik Jaslovské Bohunice

1. Environmentálna štúdia pre Spracovateľské centrum rádioaktívnych odpadov v areáli AE Buhunice - štúdia vplyvu na životné prostredie (05/1993); riešiteľ EGP Invest, s.r.o. Uherský Brod, spoluriešiteľ: DECOM Trnava

Objednávateľ: Duslo, š.p. Šaľa

1. Environmentálna štúdia pre spaľovňu nebezpečných odpadov Duslo, š.p. Šaľa (03/1993), riešiteľ firma Sir A.Gibb & part. spoluriešitelia: Best Global Ltd., Toptel Ltd.

Objednávateľ: Juhoslovenské celulóžky a papierne (JCP), a. s. Štúrovo

1. Návrh zámeru výstavby spaľovne odpadov v JCP, a. s. Štúrovo (08/1993)- spracoval objednávateľ v spolupráci s PEDOHYG-om Bratislava, Centrom EIA PRIF UK Bratislava a Ekoznal-om Bratislava

PIA PS - Poľnohospodárska inžinierska a poradenská služba, ÚKE SAV - Ústav krajinskej ekológie Slovenskej akadémie vied, Centrum EIA PRIF UK - Centrum pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie pri Katedre krajinskej ekológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského, KKE - Katedra krajinskej ekológie, KZ - Katedra zoológie, ZÚ - Zoologický ústav

Združenie Váh - výroba elektrickej energie, Liptovský Hrádok r. 1993 zadalo firme PEDOHYG Bratislava *environmentálne posúdenie stavebného zámeru malej vodnej elektrárne* v katastrálnom území Uhorská Ves.

Slovnaft, a. s. Bratislava si r. 1993 objednal u firmy PEDOHYG Bratislava *základné environmentálne hodnotenie vplyvu čerpacej stanice Svrčinovec*.

V spolupráci s pracovníkmi **Ministerstva dopravy, spojov a verejných prác SR** bola spracovaná *osnova environmentálnej štúdie pre zámer rozšírenia bratislavského letiska*. Útvár hlavného architekta hlavného mesta **SR Bratislavy** doteraz spracoval *Koncepciu rozvoja areálu letiska Bratislava* (1992) a *Hlukovú štúdiu letiska Bratislava* (1993) ako dôležité vstupné podklady pre túto štúdiu.

V bratislavských podmienkach sa spracovala r. 1993 *„Porovnávacía štúdia k ŠSS Lamačská - privádzač diaľnice D2 v úseku Harmincová - Most Mládeže“* s ekologickým hodnotením 9 alternatív a požiadavkou na environmentálne posúdenie investície.

Zhodnotenie získaných skúseností

Z prieskumu vyplynulo, že proces verifikácie EIA - na báze návrhu zákona NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie v SR - využíval existujúce domáce a zahraničné skúsenosti. Prieskum a priama spolupráca s investorskými organizáciami v posledných dvoch rokoch poukázali na to, že väčšie investorské organizácie sú pomerne dobre oboznámené s procesnosťou zákona NR SR EIA i s požiadavkami, ktoré z nej vyplývajú. K uplatňovaniu princípov tohto zákona pristupujú spravidla veľmi zodpovedne - na základe podrobných informácií z MŽP SR, OÚŽP alebo z niektorého odborného, vedeckého alebo univerzitného pracoviska zameraného na túto problematiku. Investori si uvedomujú transparentnosť celého procesu a náročnosť práce s verejnosťou, preto prerokúvaniu dokumentácie na verejných zhromaždeniach prikladajú veľkú dôležitosť.

Zákon NR SR o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa pripravuje viac ako 2 roky. Z hľadiska zabezpečenia čo najširšej informovanosti zohrali významnú úlohu aj vzdelávacie semináre zamerané na EIA, organizované pod odbornou gesciou MŽP SR, na ktorých sa napr. len v priebehu r. 1993 zúčastnilo viac ako 260 osôb - poslancov NR SR, pracovníkov ústredných orgánov štátnej správy, Slovenskej agentúry životného prostredia, OÚŽP a ObÚŽP, investorských a projektových organizácií, environmentálne zameraných firiem, vedeckovýskumných a univerzitných pracovísk i mimovládnych organizácií.

K vypracúvaniu environmentálnych štúdií vedú investorov aj požiadavky, ktoré už v súčasnosti vyplývajú z povoľovacieho konania, napr. OÚŽP často vyžadujú ako prílohu dokumentáciu vychádzajúcu z procesnosti EIA. Ďalším dôvodom môže byť záujem investora „zmapovať“ si vopred očakávané environmentálne impakty a prípadné

strety záujmov pripravovanej činnosti. Toto hodnotenie ho v niektorých prípadoch vedie k úprave, prepracovaniu alebo aj odstúpeniu od pôvodného zámeru činnosti.

Ďalším cieľom prieskumu bolo orientačne posúdiť, ako sa vytvára odborné „zázemie“. Návrh zákona NR SR EIA - na rozdiel od podobného zákona prijatého v apríli 1992 v ČR - nestanovuje, že sa experti musia podrobiť skúškam. Spracovatelia slovenského zákona vychádzali najmä zo zahraničných skúseností, že prirodzenému procesu tvorby expertného zázemia veľmi škodí, ak do neho umelo zasahuje ústredný orgán štátnej správy (napr. určovaním, resp. menovaním odborne spôsobilých expertov). Toto napr. výrazne obmedzuje investora v rozhodovaní, ktorých expertov môže zapojiť do vypracovania dokumentácie. Skúsenosti štátov, kde sa zákon EIA uplatňuje dlhšie, sú také, že „trh“ expertov sa už po krátkom čase vyčistil a stabilizoval. *Nekorektné pristupovanie k vypracovaniu dokumentácie, príp. skresľovanie skutočnej závažnosti očakávaných vplyvov zámeru na životné prostredie sa totiž v transparentne postavenom procese posudzovania za účasti veľkého počtu subjektov vrátane verejnosti, veľmi rýchlo odhalí.* Okrem toho, realizáciu každého zámeru podliehajúceho tomuto zákonu podmieňuje zabezpečenie poprojektovej analýzy, ktorá tvorí významnú spätnú väzbu pre posúdenie kvality celého procesu EIA. Vzhľadom na to, že Slovensko je veľmi malá krajina, nemusíme sa obávať dlhodobejšieho pôsobenia nekompetentných firiem alebo expertov.

Na základe tohto predbežného prieskumu i priamych skúseností z overovania zákona NR SR EIA môžeme konštatovať, že vytváranie odborného zázemia, ako aj forma výberu riešiteľov pre vypracovanie dokumentácie prebieha prirodzeným vývojom. Investorské organizácie majú eminentný záujem o kvalitných riešiteľov. Na vypracovanie celej dokumentácie sa najčastejšie uplatňuje konkurzná

forma výberu riešiteľského tímu, kde sa vyžadujú podrobné referencie o doterajšej činnosti prihlásených expertov, firiem a inštitúcií.

Aj napriek tomu prikladáme veľký význam účinnej kontrole expertného zázemia. Takto bude pôsobiť aj zoznam odborne spôsobilých osôb, ktorý je v kompetencii Odboru hodnotenia vplyvov na životné prostredie MŽP SR. Nepôjde tu totiž len o vedenie evidencie, ale aj o jej aktualizáciu (zapisovanie nových alebo vyškrtávanie nekompetentných, neobjektívnych expertov) a pravidelné uverejňovanie tohto zoznamu vo Vestníku MŽP SR. Odbor hodnotenia vplyvov na životné prostredie okrem toho pripravuje účinné opatrenia na zabezpečovanie priebežného odborného posudzovania kvality dokumentácie z procesu EIA, kontrolu kvality priebehu procesu EIA i práce s verejnosťou.

Osobitne vyzdvihujeme snahu investorov zabezpečiť aj prácu s verejnosťou kvalifikovanými odborníkmi (sociológmi a psychológmi) už od prvej etapy prípravy návrhu zámeru. V tejto oblasti máme ešte stále málo skúseností, avšak tie, ktoré máme, napr. z verejného prerokovania správy o hodnotení vplyvov VDŽ (podrobne o tom referuje vo svojom článku I. Belčáková), môžeme považovať za veľmi pozitívne. Dobrou pomôckou pre túto činnosť budú aj pripravované metodické príručky, ktoré MŽP SR plánuje vydať ešte tento rok.

Literatúra

- Kozová, M., Drdoš, J., Pavličková, K., 1993: Príklady štúdií zo SR, v ktorých sa v r. 1992-1993 posudzovali vplyvy činností a koncepcných zámerov na životné prostredie, Centrum EIA pri Katedre krajinskej ekológie PRIF UK. Správa, 40 pp.
- Kozová, M., Mocik, A. a kol., 1993: Vodné dielo Žilina - syntézová správa o hodnotení vplyvov na životné prostredie. PlAPS Žilina, 250 pp.

„To, že osudom ideálov je zostať ideálmi, implikuje, že ideály netvoríme so zámerom, aby sa stali faktami - presne v tom zmysle a práve z toho dôvodu, pre ktorý slovom „má byť“ nechceme povedať „je“. Ďalší a provokatívnejší dôsledok je ten, že ideály, doslova povedané, sú predurčené neuspieť. Na prvý pohľad sa toto tvrdenie môže zdať paradoxné. Predsa však treba vysvetliť, načo sú ideály - dôvod ich existencie - a prečo sa používajú tak, ako sa používajú. Ideály vždy zavážajú prílišným sebavedomím a vždy prehávajú. Tak to má byť, pretože ideály sú určené na prekonávanie odporu. Ale ak to je tak, potom tvrdenie, že ideály sú predurčené neuspieť, je spôsobom hodnotenia toho, ako ideály fungujú a nakoľko sú „funkčné“ voči svojmu „telos“, svojmu cieľovému zámeru. Z hľadiska efektívnosti sa od nositeľa prirodzene očakáva, že svoje ideály bude chápať ako keby boli určené na uskutočnenie. Z hľadiska pozorovateľa je funkciou ideálov spochybňovať fakty. A pravdu povediac, ideály zlepšujú skutočnosť práve vtedy, keď sú mienené ako skutočnosť.“

**Giovanni Sartori
(Teória demokracie)**